

Sygn. akt II Ca 821/13

POSTANOWIENIE

Dnia 2 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Monika Kośka (spr.)

Sędziowie: SSO Beata Piwko

SSO Małgorzata Klesyk

Protokolant: protokolant sądowy Beata Wodecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 października 2013 r. sprawy

z wniosku W. W.

z udziałem T. K., A. K., A. G., M. W., J. G., S. K., H. G.

o dział spadku

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Rejonowego w Jędrzejowie

z dnia 27 marca 2013 r. sygn. akt VI Ns 19/13

postanawia: oddalić apelację, zasądzić od W. W. na rzecz T. K. 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych i na rzecz A. G. i M. W. po 600 (sześćset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego, przyznać od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Jędrzejowie na rzecz adwokata J. K. 1476 (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć) złotych tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

II Ca 821/13

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 27 III 2013r Sąd Rejonowy we Włoszczowie oddalił wniosek W. W. o dział spadku po W. G. (1) i W. G. (2), ustalając, co następuje:

Postanowieniem z dnia 23 marca 2010 roku w sprawie sygn. akt I Ns 442/09 Sąd Rejonowy we Włoszczowie stwierdził, że spadek po W. G. (1), zmarłym 2 listopada 1976 roku na podstawie ustawy nabyli: żona W. G. (2) w 1/4 części oraz dzieci: W. W., H. K., J. G., R. G. po 3/16 części; stwierdził, że spadek po W. G. (2) zmarłej 27 grudnia 1999 roku na podstawie ustawy nabyli dzieci: W. W., H. K., J. G., R. G. po 1/4 części każde z nich.

R. G. zmarł w dniu 25 listopada 1997 roku, spadek po nim nabyli: żona H. G. w 1/4 części, dzieci: M. W., A. K., A. G. po 1/4 części.

H. K. zmarła w dniu 19 kwietnia 2010 roku, spadek po niej nabyli: mąż S. K. w 1/2 części oraz syn T. K. w 1/2 części.

Umowami zawartymi w formie aktu notarialnego w dniach: 6 kwietnia 1948 roku (...), 8 czerwca 1949 roku (...), 1 grudnia 1949 roku (...), 6 maja 1950 roku (...), 25 października 1951 roku (...), 4 kwietnia 1963 roku (...), 11 lipca 1963 roku, (...) W. G. (1)sam, bądź wspólnie z żoną W. G. (2)nabył od A. A. (1), Z. M., L. G., A.i W. B.szereg nieruchomości położonych we W..

Umową darowizny z dnia 28 stycznia 1969 roku (...) W. G. (1)i W. G. (2)darowali R. G.nieruchomość oznaczoną jako działka numer (...).

W dniu 29 grudnia 1976 roku został wydany akt własności ziemi Nr (...), który stwierdzał, że H. K.stała się z mocy prawa właścicielką nieruchomości o powierzchni 0,4040 ha położonej we W., oznaczonej jako działka numer (...). Umową darowizny z dnia 13 sierpnia 1991 roku zawartą w formie aktu notarialnego przed notariuszem J. H.K.zbyła na rzecz brata R. G.nieruchomość oznaczoną numerem (...). Dla nieruchomości w Sądzie Rejonowym w Jędrzejowie prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), w której dziale II jest prawo własności R. G.. Umową z dnia 24 stycznia 2001 roku zawartą w formie aktu notarialnego przed notariuszem S. D.(...) H.i T.małżonkowie K.darowali synowi T. K.nieruchomość oznaczoną jako działka (...)położoną we W..

W dniu 29 grudnia 1976 roku wydany został akt własności ziemi nr (...), który stwierdzał, że W. W.z d. G.stała się z mocy prawa właścicielką nieruchomości oznaczonej jako działka numer (...)o powierzchni 0,9945 ha położonej we W..

W dniu 29 grudnia 1976 roku wydany został akt własności ziemi numer (...), który stwierdzał, że J. G.stał się z mocy prawa właścicielem nieruchomości oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka numer (...), powierzchni 0,1015 ha, położonej we W.. Dla nieruchomości Sąd Rejonowy w Jędrzejowie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...)w której dziale II ujawnione jest prawo własności J. G.syna W.i W..

Dla wskazanej we wniosku nieruchomości oznaczonej jako działka numer (...)w Sądzie Rejonowym w Jędrzejowie prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), w jej dziale II figurują jako współwłaściciele w częściach równych C. W.i B. W.synowie A.i H., na podstawie umowy sprzedaży z dnia 30 marca 1990 roku (...).

Nieruchomości objęte decyzjami administracyjnymi – aktami własności ziemi nr są tożsame z nieruchomościami nabytymi przez W. G. (1)i W. G. (2).

W. G. (2) posiadała kilka złotych pierścionków, z których jeden podarowała wnuczce J. S.. Po śmierci W. G. (1) wyposażenie prowadzonego przedniego warsztatu szewskiego oraz brony i pług, które posiadał zostały sprzedane. Za pieniądze uzyskane ze sprzedaży postawiony został pomnik.

Z uwagi na brak majątku spadkowego wnioszek podlega oddaleniu.

Nie wchodzi w skład spadku wskazane we wniosku nieruchomości, w stosunku do których wydane zostały – na rzecz spadkobierców W. G. (1) i W. G. (2) decyzje administracyjne- akty własności ziemi. Po wejściu w życie art. 63 ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarce nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 107, poz. 464) sąd jest związany decyzją administracyjną – aktem własności ziemi, jeżeli została ona uznana przez właściwy organ administracyjny za ostateczną (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 1994 roku sygn. Akt III CZP 69/94, publ. OSNC 1994/12/233). W orzecznictwie przyjmuje się, że zasada związania sądu ostatecznymi decyzjami administracyjnymi doznaje wyjątku jedynie w odniesieniu do tzw. decyzji bezwzględnie nieważnych (np. w sytuacji niezastosowania jakiegokolwiek procedury czy braku organu powołanego do orzekania w określonej materii). Akt własności ziemi stanowi wyłączny dowód nabycia własności nieruchomości (por. postanowienie SN z dnia 28 września 1993 r. sygn. akt I CRN 139/93).

Właścicielami nieruchomości nabytych przez W. G. (1)i W. G. (2)umowami zawartymi w formie aktów notarialnych w latach 1948 – 1963 stały się z mocy prawa osoby wskazane w ostatecznych decyzjach administracyjnych – aktach własności ziemi. Nieruchomości te nie weszły zatem w skład spadku po W. G. (1)i W. G. (2). Jednocześnie podnieść należy, że spadkodawcom nie przysługiwało prawo własności innych nieruchomości. Identyfikacji nieruchomości

objętych umowami, których stroną byli spadkodawcy oraz nieruchomości objętych wydanymi aktami własności ziemi dokonała w rozpoznawanej sprawie biegła geodeta.

Z uwagi na związanie Sądu decyzjami administracyjnymi w postaci aktów własności ziemi Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw badania porównawczego pisma, który to wniosek zmierzał do kwestionowania podpisu wnioskodawczyni na protokole władania gruntami sporządzonym w toku postępowania administracyjnego.

W ocenie Sądu wnioskodawczyni nie wykazała, by w skład masy spadkowej wchodziły jakiegokolwiek przedmioty, które mogłyby zostać objęte podziałem bądź rozliczeniami w toku niniejszego postępowania. Wprawdzie Sąd ma obowiązek ustalenia składu i wartości spadku ulegającego podziałowi, (art. 684 kpc), działanie sądu z urzędu w tym zakresie nie zwalnia jednak uczestników postępowania od obowiązku wykazania faktów, z których wywodzą skutki prawne, stosownie do ogólnej reguły rozkładu ciężaru dowodów określonej w art. 6 kc. Co do zasady dział spadku powinien obejmować przedmioty, które istniały w chwili otwarcia spadku, z tą bowiem chwilą spadkobiercy nabywają spadek (art. 925 kc), i które istnieją w dacie dokonywania działu.

W skład spadku wchodzi również przedmioty, które zostały zbyte lub utracone przez jednego ze spadkobierców wbrew woli pozostałych, podlegają one wówczas zaliczeniu na poczet schedy należnej temu spadkobiercy.

Uczestnicy zaprzeczyli, aby w skład spadku po W. G. (1) i W. G. (2) wchodziły wskazane przez wnioskodawczynię ruchomości w postaci biżuterii, maszyn rolniczych, wyposażenie warsztatu szewskiego, jak również oszczędności w walucie obcej. Zaoferowane przez wnioskodawczynię dowody nie dały podstaw do ustalenia, by w skład masy spadkowej wchodziły wskazane we wniosku ruchomości oraz środki pieniężne. W. G. (2) posiadała kilka złotych pierścionków, z których jeden podarowała wnuczce J. S., nie zostało jednak wykazane, czy w dacie śmierci W. G. (2) posiadała jakąkolwiek inną biżuterię. Brak było zatem podstaw do przyjęcia, że wskazywane kosztowności stanowią majątek spadkowy. Brak również dowodów na okoliczność, że w skład masy spadkowej wchodziły maszyny i narzędzia rolnicze.

W apelacji wnioskodawczyni domagała się uchylenia postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, zarzucając:

- 1) Naruszenie przepisu postępowania, a to art. 232 K.p.c. poprzez zaniechanie wyjaśnienia wszystkich okoliczności zgodnie z prawdą obiektywną;
- 2) Naruszenie przepisów o postępowaniu, a to art. 366 K.p.c. poprzez naruszenie powagi rzeczy osądzonej.
- 3) Wadliwość podstawy faktycznej będącej wynikiem naruszenia przepisów postępowania, a to art. 227 K.p.c. i art. 233 K.p.c, m.in. poprzez wydanie postanowienia bez rozważenia w sposób bezstronny i wszechstronny twierdzeń przedstawianych przez wnioskodawcę.
- 4) Uzyskanie nowych dowodów, które są istotne dla obiektywnego rozpatrzenia sprawy, a które wcześniej nie były znane: rejestr Gruntów nr. (...)założony 19699 r. władający W. W., rejestr Gruntów (...)założony 1969r. władający K. H., szkic mapy Nr. (...)objektu W., zaświadczenie ze Starostwa Powiatowego we W.wydz. Geodezji Kartografii dot. braku potwierdzenia odbioru (...) (k. 246)
- 5) naruszenia prawa procesowego tj. art. 252 w zw. z art. 244 § 1 k.p.c. przez ich niezastosowanie wynikające z oddalenia wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z badania porównawczego podpisu W. W. na dokumencie w postaci protokołu ustalenia stanu faktycznego i prawnego gospodarstwa rolnego zapisanego w rejestrze gruntów na nazwisko W. G. (1) skierowanego w konsekwencji przeciwko treści dokumentów w postaci aktów własności ziemi wydanych także w dniu 29 grudnia 1976 r. stwierdzających, że: tj. (...) – H. K. stała się z mocy prawa właścicielką nieruchomości oznaczonych jako działki (...); (...) – W. W. stała się z mocy prawa właścicielką nieruchomości oznaczonych jako działki o numerach (...)/ nr (...) – J. G. stał się z mocy prawa właścicielem nieruchomości oznaczonej w ewidencji (...)

mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia przez błędne ustalenie braku majątku spadkowego i w konsekwencji do niezasadnego oddalenia wniosku o dział spadku (k. 259).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił wszystkie okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia. Ustalenia te i wnioski Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje za własne.

Sąd Okręgowy oddalił wniosek o przeprowadzenie w postępowaniu apelacyjnym dowodu z dokumentów dołączonych do apelacji (k. 252-257) oraz złożonego na rozprawie odwoławczej (k. 299-302) jako spóźniony (art. 381kpc). Wnioskodawczyni była w toku sprawy reprezentowana przez fachowego pełnomocnika i nie zostały wskazane jakiegokolwiek przyczyny dla złożenia tych dokumentów dopiero w postępowaniu odwoławczym.

Wnioskodawczyni jako schedę po rodzicach wskazała we wniosku szereg nieruchomości, które zostały przez nich nabyte aktami notarialnymi w latach 40-tych- 60-ych XX wieku. Z opinii biegłej geodety jednoznacznie wynika, że nieruchomości nabyte przez spadkodawców są tożsame z wymienionymi w aktach własności ziemi uzyskanych przez wnioskodawczynię i jej rodzeństwo. Skoro więc obecnie stan prawny przedmiotowych nieruchomości wynika z aktów własności ziemi, które są wyłącznym dowodem nabycia własności, a które opiewają na inne, niż spadkodawcy osoby trafne jest stanowisko Sądu Rejonowego o braku majątku spadkowego podlegającego podziałowi w niniejszym postępowaniu.

Spadkodawcy nie byli bowiem właścicielami, ani posiadaczami innych nieruchomości poza wykazanymi w aktach własności ziemi wydanych na rzecz ich dzieci (spadkobierców) oraz działkami darowanymi R. G. (k. 100).

Wnioski dowodowe W. W. składane kilkakrotnie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym zmierzały do wykazania, że dokumentacja poprzedzająca wydanie decyzji administracyjnych (...) jest nierzetelna, gdyż podpis wnioskodawczyni w protokole z 29 XII 1976r (k. 94) został sfalszowany. Sąd Rejonowy słusznie wniosek taki oddalał.

Nieprawidłowości postępowania administracyjnego zakończone wydaniem decyzji stanowią podstawę jej zaskarżenia, jeśli jest nieostateczna. W przypadku „uprawomocnienia się” decyzji błędy procedury mogą prowadzić do wznowienia postępowania lub stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej. W przypadku jednak decyzji administracyjnej, jaką jest akt własności ziemi, ustawodawca wyłączył możliwość żądania wznowienia postępowania, czy stwierdzenia jego nieważności (art. 63 ust.2 ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarce nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw Dz. U. Nr 107, poz. 464). Oznacza to, że z woli ustawodawcy wyłączona jest obecnie możliwość wzruszenie ostatecznego (...), a jego treścią sąd jest związany, choćby został nieprawidłowo wydany. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest już stanowisko, że po wejściu w życie art. 63 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, czyli po 1 stycznia 1992 r., niemożliwa stała się kontrola administracyjna, ani też sądowa, decyzji administracyjnych wydanych przed 6 kwietnia 1982 r. stwierdzających nabycie przez rolnika z mocy prawa - na podstawie ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych - własności nieruchomości rolnych (por. m.in. poglądy wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale z 30 czerwca 1992 r., III CZP 73/92, OSNCP 1992, nr 11, poz. 201, w uchwale z 28 stycznia 1993 r., III CZP 167/92, OSNCP 1993, nr 6, poz. 105, w uchwale z 11 marca 1994 r., III CZP 18/94, OSNCP 1994, nr 10, poz. 186, w wyroku 3 maja 2003 r., III CKN 962/00, LEX nr 78268). W uchwale z 18 maja 1994 r., III CZP 69/94, OSNCP 1994, nr 12, poz. 233, Sąd Najwyższy stwierdził jednoznacznie, że po wejściu w życie art. 63 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa sąd jest związany decyzją administracyjną - aktem własności ziemi, jeżeli została ona uznana przez właściwy organ administracyjny za ostateczną. To związanie oznacza związanie co do osoby właściciela, obszaru nieruchomości, przebiegu granic, ale także zakresu prawa własności.

Z tego względu wnioskowany dowód z opinii grafologa nie miał znaczenia dla rozpoznania sprawy, gdyż nawet ustalenie nieprawdziwości podpisu W. W. w protokole z 29 XII 1969r nie mogłoby prowadzić do unicestwienia obecnego stanu prawnego przedmiotowych nieruchomości.

Prowadzenie postępowania dowodowego przeciwko dokumentowi urzędowemu, jakim jest (...) zostało istotnie dopuszczone przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 5 IX 2001r I CKN 399/00 (cytowanym w apelacji k. 261). Jednakże postanowienie to dotyczy zupełnie odmiennego stanu faktycznego i szczególnego rodzaju postępowania w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia, w której też jednak nie dochodzi do unicestwienia aktu własności ziemi, a jedynie o wpływ wydania (...) na bieg zasiedzenia nieruchomości przez inną osobę.

W niniejszej sprawie to wnioskodawca odpowiednimi dokumentami winien wykazać istnienie (na dzień orzekania) majątku spadkowego podlegającego działowi, co było niemożliwe przy zaoferowanym dowodzie z opinii grafologa. Natomiast dokumenty potwierdzające własność uczestników (spadkobierców W. i W. G. (2)) obejmują wszystkie nieruchomości nabyte i posiadane przez spadkodawców, co oznacza, że na dzień żądania działu spadku istotnie nie ma majątku podlegającego podziałowi. Dotyczy to także wskazywanych przez wnioskodawczynię ruchomości, co do których nie wiadomo, czy były w posiadaniu spadkodawców na daty otwarcia spadków, co się w nimi następnie stało. Kto ewentualnie nimi rozporządził, gdzie są dzisiaj.

Oznacza to, że Sąd Rejonowy nie dopuścił się zarzucanych w apelacji naruszeń prawa procesowego, a zaskarżone orzeczenie wydał prawidłowo oceniając materiał dowodowy zebrany w sprawie.

Nie jest też możliwe zaliczanie wartości nieruchomości uwłaszczonych na rzecz poszczególnych spadkobierców na poczet ich udziałów w spadku, gdyż dla zastosowania przepisów art. 1039 i art. 1049 kc konieczne jest istnienie majątku podlegającego działowi.

Wobec powyższego apelacja jako pozbawiona uzasadnionych podstaw podlega oddaleniu (art. 385kpc). O kosztach postępowania apelacyjnego sąd orzekł na podstawie art. 520§3kpc, §9 pkt. 3 w zw. z §6 pkt. 5 w zw. z §13 ust.1 pkt.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 IX 2002r w sprawie opłat za czynności adwokackie... (na rzecz T. K.) i art. 520§3kpc, § 8 pkt. 3 w zw. z §6 pkt.5 w zw. z 12 ust.1 pkt.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 IX 2002r w sprawie opłat za czynności radców prawnych...(na rzecz A. G. i M. W..

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni sąd orzekł na podstawie §19, §2 ust.3, §9 pkt. 3 w zw. z §6 pkt. 5 w zw. z §13 ust.1 pkt.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 IX 2002r w sprawie opłat za czynności adwokackie...

SSO. M. Kośka SSO B. Piwko SSO M. Klesyk